

УДК 347.77

СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕДОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА В УКРАЇНІ

Тебенко В.М., к.е.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Summary: Insolvency of country to carry out the structural re-erecting of economy in accordance with the new technological mode not simply brakes its development, but also results in economic degradation and moves aside it on periphery of world economic processes.

Key words: innovation, advanced technology, patent, copyright certificate, economics, industrial property, intellectual property.

Постановка проблеми. Економічне зростання країн великою мірою залежить від інноваційної активності підприємницьких структур, від їх прагнень, зусиль і здатності використовувати у своїй діяльності новіші технології, творчо підходити до визначення способів задоволення потреб споживачів, на основі чого вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи більші доходи і зміцнюючи свої ринкові позиції. Дослідження динаміки основних економічних процесів науковцями різних країн дали змогу виокремити інновації як найпотужніший чинник економічного зростання.

Основні матеріали дослідження. Актуальність інноваційної моделі розвитку зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток, що відбувся протягом останніх 20-30 років. Нові технології докорінно і швидко змінили структуру світової економіки.

Під передовими технологіями розуміють технології та технологічні процеси, що передбачають використання машин, апаратів, устаткування і приладів, заснованих на мікроелектроніці або керованих за допомогою комп'ютера, та які використовуються при проектуванні, виробництві або обробці продукції. Технологія вважається створеною лише при успішному завершенні випробовувань і при наявності позитивного рішення про приймання у звітному році. Під використанням технології розуміють її впровадження та промислову експлуатацію, результатом якої є випуск продукції, надання послуг (одержання чи обробка інформації тощо).

У 2013р. кількість підприємств і організацій України, які займалися створенням і використанням передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій порівняно з 2012р. зменшилась на 2,6 % і становила 2224. З них 2073 організацій використовували передові технології, 428 об'єкти права інтелектуальної власності, 146 раціональні пропозиції.

Протягом звітнього року передові технології створювали 176 підприємств. При цьому загальна кількість створених технологій порівняно до попереднього року зменшилась на 5,81 % і склала 486. З них 86,4% – нові для України, 13,6% –

принципово нові. Із загальної їх кількості 16,0% створювалися за державним контрактом.

Більше третини підприємств, які створювали передові технології, зосереджено у м. Києві, 13,6% – у Харківській, 8,0% – Донецькій, 6,3% – Дніпропетровській, 5,1% – Львівській, 4,0% – Луганській, 3,4% – в Івано-Франківській і Миколаївській областях. У 2013р. найбільша кількість підприємств, які використовували передові технології, розташована у Харківській області (22,8% загальної кількості), Донецькій (7,5%), Житомирській (6,5%), Одеській (5,9%), Черкаській (5,3%) і Дніпропетровській (5,4%) областях та м. Києві (7,9%); відповідно, найбільшу кількість передових технологій використано у Харківській (18,9% загальної їх кількості), Дніпропетровській (8,5%), Донецькій (8,3%), Запорізькій (5,0%) областях та у м. Києві (12,1%). Також ця тенденція простежувалася у 2012 році.

У звітному році підприємствами та організаціями України було використано 14038 передових технологій, з яких 41,6% достатньо нові – термін їхнього впровадження у виробничу діяльність підприємств і організацій до 3 років; 39,3% – від 4 до 9 років; кожна п'ята технологія використовується 10 і більше років. Найбільш нові технології відносяться до групи технологій «Автоматизоване транспортування матеріалів і деталей, здійснення автоматизованих вантажно-розвантажувальних операцій» і «Охорона здоров'я», більш застарілі – «Зв'язок та управління».

Кількість винаходів у використовуваних технологіях за весь час впровадження становила 1218 одиниць, у т.ч. 149 – у звітному році.

Крім передових технологій у 2013р. 428 підприємств також використовували об'єкти права інтелектуальної власності (ОПВ): 2161 винахід, 28,8% яких створено за рахунок коштів державного бюджету, 3058 корисних моделей (41,2%), 582 промислових зразки (2,6%). Чисельність авторів об'єктів права інтелектуальної власності на цих підприємствах становила 17848 осіб, кожний п'ятий з яких – жінка.

Із загальної кількості обстежених підприємств 146 використали 11583 раціоналізаторські пропозиції. При цьому чисельність авторів цих пропозицій склала 10137 осіб, 13,0% яких – жінки.

Для того щоб дістати права на об'єкти промислової власності (далі -ОПВ), слід за певними правилами оформити відповідну заявку і в установленому порядку подати її на розгляд до Українського інституту промислової власності (Укрпатент). Правила оформлення заявок на ОПВ, порядок їхнього розгляду та видачі охоронних документів регламентовано спеціальними законами України і відповідними нормативно-правовими актами.

На створені у 2013р. передові технології в цілому або на їх елементи було видано 1012 охоронних документів: 189 на винаходи, 715 на корисні моделі і 108 на промислові зразки. Порівняно з 2012 р. кількість охоронних документів у створених технологіях зменшилася: на винаходи на 41, на промисловий зразок на 169. Упродовж 2013р. в результаті діяльності наукових організацій до вітчизняного патентного відомства було подано 8348 заявок на видачу охоронних до-

кументів на об'єкти права інтелектуальної власності (у 2012р. – 8514), у т. ч. 2965 заявок – на винаходи і 206 – на сорти рослин (у 2012р. – 2887 та 263). До патентних відомств інших країн було подано 90 заявок, що на 8,2% менше, ніж у 2012р., у т. ч. 38 заявок – на винаходи і 20 – на сорти рослин. У цей же період ними отримано на 1,4% менше охоронних документів України, в інших країнах – на 16,3%. Серед отриманих охоронних документів на ОПІВ 32,4% – патенти на винаходи і 1,5% – на сорти рослин.

Найбільша кількість заявок традиційно подається підприємствами і організаціями, що розташовані у промислово розвинених регіонах - Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Львівській, Одеській, Харківській областях та м.Києві. У 2012р. заявниками цих регіонів подано загалом понад 6,2 тис. заявок на винаходи і корисні моделі, або близько 80% загальної кількості заявок від заявників-юридичних осіб.

Висновки. Збереження, забезпечення та ефективне використання вітчизняного інтелектуального потенціалу є національним пріоритетом України. Необхідною передумовою становлення інноваційної моделі розвитку є створення цілісної системи управління промисловою власністю, яка б забезпечувала на рівні міжнародних стандартів її інформаційну підтримку, патентну експертизу, правовий захист, економічну оцінку та створення умов для всебічного використання. Встановлено, що неспроможність країни здійснити структурну перебудову економіки відповідно до нового технологічного укладу (чи зволікання з цим) не просто гальмує її розвиток, але й призводить до економічної деградації і відсуває її на периферію світових економічних процесів.

Литература.

1. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. – 1 вид. /В.М. Тебенко. - Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. – 302 с.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.